

Entrevista a l'arquitecte Oriol Roselló, autor de l'Àgora de Mas Marroch

Oriol Roselló (Barcelona, 1963) és un arquitecte que ha sabut fusionar tradició i modernitat per redefinir el concepte de paisatge arquitectònic. Des del seu estudi *Bangolo Arquitectura*, ha dedicat més de trenta anys a recuperar tècniques tradicionals de construcció i integrar-les en projectes sostenibles d'avantguarda, prioritzant sempre els materials locals i treballant directament amb els artesans dels diferents àmbits. El llibre *Res surt del no-res* (Edicions Cal·lígraf, 2025), escrit pel periodista Juan Jesús Aznar, recull aquesta trajectòria humana i professional i ens parla també de la seva obra més emblemàtica: l'Àgora de Mas Marroch (Vilablareix, Girona), l'espai de celebracions dels germans Roca, el primer edifici d'ús públic a l'Europa contemporània que utilitza aquesta tècnica tradicional de manera estructural, construït en només quatre mesos.

Per què va ser especialment important per tu el projecte de Mas Marroch?

Des de l'any 92 jo feia arquitectura domèstica d'autopromotor, és a dir, residències per encàrrec de les persones que hi viurien. Els germans Roca em van contractar pel primer edifici singular, d'ocupació pública i de gran concurrència a causa del prestigi de la seva marca. El repte de fer-ho en 3 mesos i la responsabilitat de tenir-los com a clients va significar una pressió molt forta, però el nostre despatx va ser un altre després d'aquesta intensa experiència.

Com va ser l'encàrrec inicial dels germans Roca? Com es va arribar a donar el protagonisme estructural a la pedra seca? Hi havies

treballat anteriorment?

Els germans Roca em van contractar després d'un parell de xerrades sobre temes conceptuals i croquis molt esquemàtics. Van estar força d'acord en la filosofia de prioritzar les tècniques tradicionals manipulant material de la zona i mitjançant mans artesanes. De fet, vaig proposar transformar el paisatge immediat en arquitectura tal com ells el transformen en gastronomia. Amb la perspectiva del temps, m'impresiona la gran confiança que van disposar en un despatx de Banyoles tan modest per una aposta tan valenta.

Jo no havia treballat anteriorment amb la pedra seca, però els vaig il·lustrar la idea amb l'exemple d'una obra existent, un pont al Parc Natural de Cèvennes (França), on l'Association Artisans Bâisseurs

en Pierres Sèches - École Professionnelle de la Pierre Sèche ja portava molts anys fent-ho. Aquest indret el vaig conèixer de la mà del mestre marger Roger Solé, de La Feixa Pedra Seca, qui amb el temps ha esdevingut un bon amic. Si em preguntes per antecedents actuals, a part d'aquest pont ho desconec. Però, si n'hi ha, són comptats.

En general, també els va tranquil·litzar que jo feia molts anys que actualitzava altres tècniques tradicionals, com la volta catalana, més enllà dels límits marcats pel codi tècnic.

Des d'un inici, els artesans van formar part de l'equip responsable, al que cal afegir en Max Rutgers com a mestre d'estructures de fusta i en Josep i la Magda com a cistellers. Cal fer esment que, pel càlcul estructural,

vam comptar amb la col·laboració d'en Miquel Llorens, de la UdG, que va movilitzar el CECAM per fer proves de càrrega per poder definir un model matemàtic i desenvolupar un model de càlcul, ja que no existien taules prèvies per certificar l'obra.

Vas trobar reticències per part del client a l'hora d'aplicar una tècnica que no tenia precedents en una construcció d'aquesta envergadura?

No vaig rebre reticències per part dels promotors, però sí per part del *project manager* que varen contractar. Durant alguns moments de l'obra van sorgir conflictes greus entre ell i el nostre despatx, però sorprenentment al final Joan Roca sempre va apostar pels conceptes originals que sostenien tota la proposta.

Com és l'espai que vas projectar, i quin paper hi juga la pedra seca?

L'espai és una espectacular àgora, una gran cúpula de 22 m de diàmetre per 10 m d'alçada, construïda exclusivament amb pedra col·locada en sec i fusta massissa. La pedra seca s'utilitza per a la fonamentació, els pilars i alguns dels murets dels voltants. El formigó no es va usar enlloc com a element estructural, tan sols com a paviment.

En la construcció en pedra seca és fonamental la col·laboració entre l'arquitecte i l'artesà, en aquest cas el marger. Amb quins margers vas comptar? Va ser difícil trobar-ne? Quins punts destacaries a l'hora d'abordar una construcció així amb aquests artesans?

Tot va reposar sobre Roger Solé. No es tracta només del mestre marger català amb més formació (amb titulació de França i UK), sinó que ha estat el creador del *Gremi dels margers de Catalunya*. Ell estava molt ben connectat i va ser conscient de l'ocasió històrica que representava aquest repte. Va fer venir mestres de França, UK, Balears, País Valencià i també de Catalunya. Cada pilar té una cal·ligrafia específica segons cada artesà autor. Aquesta diversitat s'ha d'entendre com un valor, no com un error d'execució, és la garantia que s'ha realitzat una peça única.

Com sempre dic, per treballar amb artesans els has d'incorporar des d'un inici a la fase de projecte i, durant l'obra, ells tenien més pes que no pas el calculista responsable de la UdG. Han d'estar igualats en autoria i han de sentir que tenen un rol cabdal en la presa de decisions. Aquest reconeixement s'ha de mantenir en la fase posterior de difusió de l'obra als mitjans. Molt sovint la seva vàlua queda camuflada entre els tècnics signants i això és una llàstima.

Com va ser el procés de construcció i amb quins problemes tècnics vau topiar?
Com va ser el procés de certificació? Hi ha mecanismes de control posterior per comprovar el possible moviment de les pedres?

Maximitzar els materials propers era una premissa bàsica. En una primera prova vam intentar utilitzar la pedra de l'empresa gironina Rubau, una calcària molt econòmica. Però, degut a la seva geometria molt lenta, va resultar impossible pel *planning* imposat de tres mesos. Després vaig intentar la llosa de Banyoles, el travertí hauria estat ideal per la seva morfologia i la proximitat geogràfica. Però la llàstima era que totes les pedreres ja havien tancat, no hi havia més explotacions actives. Finalment, vàrem anar a petar amb la pedra de Calaf que, en ser de formació lacunar, també permetia una certa velocitat d'execució. La distància a una hora

de l'obra tampoc va esdevenir un perjudici si mirem la quantitat de centenars i milers de km que les pedres acostumen a fer avui en dia.

Un dels detalls més complexos va ser el capitell. Aquest element tan important es va definir quan ja portàvem un metre dels pilars aixecat. De les moltes referències provinents de l'arquitectura clàssica, al final vam fer un tipus de pala d'empenta de més d'un m2, ja que els esforços més importants eren els horitzontals. La base horitzontal del capitell estava lligada amb un rodó de 20 mm de diàmetre, que naixia en una platina de 700 x 700 mm a 1 m d'alçada i feia com de mort per evitar que el vent s'emportés la cúpula a l'autopista AP-7. Com es pot veure, malgrat que hi ha elements metàl·lics, tota la lògica és a base de junta seca i reversibilitat. Això vol dir que, si volguéssim, podríem desmuntar-ho i tornar-ho a aixecar en un altre lloc.

Malgrat tots els càlculs i els grans mestres implicats, una vegada acabada l'obra es van prendre uns punts topogràfics i, un any després, es van comprovar per veure si hi havia deformacions. Tot i el sisme que va patir la ciutat de Girona en aquest temps, la cúpula no va patir cap desplaçament significatiu.

Teniu altres projectes on utilitzeu la pedra seca?

Al nostre despatx i amb en Roger

Solé hem fet una casa al Brull, al Montseny. El problema més greu és la manca de certificació. A França les asseguradores accepten aquesta tècnica sempre que qui l'executi sigui un mestre artesà. Aquesta seria una bona idea per importar, ja que no val la pena certificar dibuixos o materials, l'element més important és l'*homo faber*, el qui ho aixeca, sempre anem a petar a l'artesà! També fem detalls puntuals de pedra seca, com les balconades de Can Buch. I ben aviat en farem un de molt emocionant, però porta mala sort fer-ho públic!

En altres territoris, la regulació de l'ús de la pedra seca està més articulat que no pas a Catalunya. Què caldria per consolidar i ampliar-ne l'ús en un futur pròxim?

A l'Índia hi ha molta tradició artesana de pedra seca que vaig conèixer de primera mà, i a França amb el tema de les assegurances i el gremi de la Cevennes van molt per davant. Caldria prendre'n nota.